

D'ar 6 a viz Gouere

- En IIIde kantved, merzherenti sant Tranquillinus, uheliad roman eus un tiegezh senedourion. Gonezet e voe d'ar feiz kristen goude merzherenti e zaou vab gevell ar sent Marcus ha Marcellianus, war-dro 286. O bez dezho o zri a voe dizoloet e 1782 e Roma n iliz ar sent Kosma ha Damiano e-kichen bez ar pab merzher Felis II.
- Er IVre kantved, santez Makrina, abadez, patromez gwern ar Poatev. Deuet e vije gant he c'hoar Colomba eus Spagn o tec'hout rak an heskinadurioù hag e savjont gant santez Pezhenn ur manati bihan e-kichen Niort. O tec'hout rak un uheliad eus ar vro e kavjont repu e Magné.
- Er bloaz a c'hras 700, santez Sexburga pe Seaxburth, abadez Ely e Bro-Saoz. Merc'h Anna roue Angled ar Reter, c'hoar santez Etheldred (Ediltrud), santez Ethelburga, santez Wilburga, sant Erconwald, eskob London, hanter-c'hoar santez Sebrida. Dimeziñ a reas gant Erconbert, roue Kent hag e voe mamm Egbert ha Hlothere, rouaned Kent, santez Ermenilda, abadez Enly ha santez Eorcingota, manac'hez e Faremoutiers e Bro-C'Hall. Goude marv he gwaz ez eas da vanac'hez. Diazezañ a reas manati Minster war enezenn Sheppey a-raok mont da gaout he c'hoar Etheldred en abati Ely lec'h ma voe abadez warlerc'h marv he c'hoar.
- E 1902, santez Maria Goretti, gwerc'hez ha merzherez, lazhet e Nettuno en Italia d'he daouzek bloaz dre ma fellas dezhi mirout he gwerc'hded.
- E Breizh, er VIvet kantved, santez Nolwenn (Noal), gwerc'hez ha merzherez, genidik eus Kerneveur. Mennet da ren ar vuhez a benitiourez e teuas d'ar Arvorig hag e voe lazhet e-kichen Begnen gant an tirant Nezan he c'hoantae. He fenn etre he daouarn ez eas betek Noual-Pondivi lec'h ma vez kehelet en iliz parrez hag en ur chapel gaer war ar maez.
- War-dro 450, e-kichen Obar Dheathain war enez Vreizh (Bro-Skos), sant Palladius (Gg. Pallade; Szg Padie), eskob, bet kaset gant ar pab Selestin, abostol en Iwerzhon hag e hanternoz enez Vreizh (Bro-Skos a hiziv). E touez e ziskibled e konter sant Solen, sant Servan ha sant Ternan. Hemañ a vije bet eskobet gantañ e 432 pa varvas sant Ninian eskob kentañ ar Skosiz.
- En Iwerzhon, e 734, sant Flann, manac'h.
- En Iwerzhon, santez Eithne, maouez santel.

D'ar 7 a viz Gouere

- War-dro 215, sant Panten, uheldad Aleksandria. Hag eñ da gentañ prederour stoikour e voe gonezet d'ar C'hrist hag ez eas da veleg. Mont a reas da avielañ betek broioù pellañ ar Reter ha deuet da vezañ uheldad a ziazezas ar greizenn kelenn prederouriezh ha doueoniezh anavezet evel "Skol Aleksandria".
- E 695, e Eboriacum e Bro-Melda (hiziv Meaux) e Bro-C'Hall, santez Edelburga, abadez manati Faremoutiers. Merc'h roue Angled ar Reter e roas klod da Zoue dre he finijenn hag he glanded.
- E 706, e Winchester, sant Hed (Hedde), eskob Saksoned ar C'hornôg. Den leun a furnez, e treuzkasas eus Dorchester da Winchester korf sant Birin, abostolour ar vro hag e tiazezas e sez eno.
- E 787, sant Willibald pe Guilbaud, eskob, mab sant Richarz roue sakson ar Wessex, breur sant Winibald ha santez Walburg. Gant e vreur hag o zad ez eas da birc'hirinañ da Roma ha war a hañval e kendalc'has eñ e unan betek an douar santel ma lezas un danevell eus e birc'hirinadenn. War-dro 738 ez eas da gaout e genderv Winfrid alias sant Bonifacius ma voe beleget gantañ hag eskobet evit sez Eichstadt e Baviera a avielas.
- E 1304, e Peruggia, ar gwenvidig Benead XI, pab. Mestr-Jeneral Urzh ar Brezegennerion e oa pa voe diuzet da bab e 1303. Leun a vadelezh hag a guñvder e warezas peoc'h an Iliz hag e labouras da adsevel ar reoliadur.
- E 1591, e Bro-Saoz, ar sent Roger Dickinson, beleg, ha Raoul Milner, labourer douar ha tad a diegezh. Barnet d'ar marv en abeg d'o feiz e voent krouget e Winchester da vare ren Elisabeth I añ a Vro-Saoz. War un dro ganto e reer koun ivez eus ar gwenvidig Laorañs Humphray a voe krouget eno d'un deiz n'eo ket bet resisaet.

- E Breizh, er VIvet kantved, sant Tei, manac'h, diskibl sant Gwennole.
- E Breizh, er VIvet kantved, sant Krizen, manac'h, diskibl sant Tei.
- E Breizh, sant Non pe Nonna, eskob iwerzhonat deuet da Vreizh.
- En Iwerzhon, er VIvet kantved, ar sent Medran ha Odran, breudeur o-daou, diskibled sant Kieran Saighar.
- En Iwerzhon, e 792, sant Maelruan (Iw. Maol Ruadhán ; Mâel Ruain), eskob abad Tallaght (Tamlacht) e-kichen Dulenn. Strivañ a reas evit al liderezh, kehelerezh ar sent, kenurzh ar vuhez vanac'h. Gant e ziskibl sant Aongus e skrivas ar reolenn Céilí Dé, "Kileed Doue".
- E Naoned: Treuzlec'h relegoù sant Felis.

D'an 8 a viz Gouere

- Er Iañ kantved, sant Aquila ha santez Prisca (Gl. Priscille), priedoù santel, diskibled sant Paol. Yuzevion e oant, staliet e Roma lec'h ma fardent teltennoù. Skarzhet gant Dezvenegezh Claudius ez ejont da gKorintoiz lec'h ma rojont bod da sant Paol a labouras ganto hag a vodas en o zi ar gumuniezhi kristen. Meneget e vezont e meur a lizhiri an Abostol.
- War-dro 303, e Kaezarea Palestina, da geñver kentañ heskinadeg Diocletianus merzherenti sant Prokopus. Hervez an istorour Euzebios e oa genidik eus Jeruzalem hag e veve evel ur penitiour. E zeskadurezh e-keñver ar bed a oa izel, met Komz Doue a oa e nerzh. Dibennet e voe goude bezañ embannet dizaon e feiz dirak ar barner Fabianus.
- War-dro 303, e Sardinia, merzherenti sant Palmerio. Penitiour e oa e Villanova Monteleone pa voe kaset dirak ul lezvarn abalamour d'e feiz, skourjezet ha lazhet. E relegoù a voe kaset da c'hGhilarza.
- E 885, sant Hadrian III, pab. Strivañ a reas da adunvaniñ Iliz Kêrgustentin gant Roma. E-doug ur veaj davet Bro-C'hall e kouezhas klañv hag e varvas evel ur sant e bourc'h Spilamberto en eskobiezh Modena en Emilia. Sebeliet e voe e manati Nonantola.
- E 975, distro da zoue ene sant Edgar an Habask, roue Angled ar Reter. E-pad tri c'hwe'h bloaz e renas o tiskouez furnez ha santelezh.
- E 1153, e Trivoli, nepell diouzh Roma, ar gwenvidig Eujen III, pab. Tizhet gant prezegerezh sant Bernez e kuitas kabistr iliz-veur Pisa en Italia evit mont da abati Claravalis. Deuet da vezañ abad Trefontana war dreuzoù Roma e voe diuzet da bab d'ur mare diaes a zispac'h politikel. Broudañ a reas an eil kroaziadeg.
- E 688, merzherenti sant Tonan, Iwerzhonat, diskibl sant Killian, abostolour Frankonia.
- E 689, merzherenti sant Killian (Iw. Cillin), manac'h iwerzhonat, eskob. Avielañ a reas Germania hag e voe drouklazhet e Würzburg (Bavaria – Bayern) gant daou geneil dre ma voe kavet re strizh e brezegerezh a-fet buhezegezh. Dezhañ eo gouestlet iliz veur Sankt-Kilian e Würzburg.
- Er VIvet kantved, e kontelezh saoznek Devon a hiziv (da vare-se ul lodenn eus rouantelezh breizhek Devnon), merzherenti santez Urizh, bet gounezet d'ar feiz gant sant Kae.

D'an 9 a viz Gouere

- Er VIIvet kantved, e Bro-Saoz, santez Everild (Everildis, pe Averil), abadez. Merc'h ar roue sakson Kinegliz a Wessex e tizoloas karantez ar C'hrist pa voe badezet he zad gant sant Bertin hag ez eas da leanez. Resev a reas ar ouel eus daouarn sant Wilfrid eskob Evrog a roas dezhi un tamm douar evit sevel ur manati.
- E 1572, e Brielle en Izel-Vroioù, merzherenti sant Nicholas Pieck, beleg, hag e geneiled, anezho 8 beleg frañsiskan eveltañ, ur chaloni reoliek eus Sant-Eosten, ur dominigad, daou bremontrad, beleion ha leaned all eus Gorcum. Harzet pa gemeras ar galvinourion ar gêr-se digant ar Spagnoled e tiwaskjont jahinerezh hag e voent krouget evit o fealded ouzh Iliz Roma hag o feiz e bezañ wirion ar C'hrist en Eukaristiezh.
- E 1727, e Tiferno en Ombria, santez Veronika Giuliani, abadez manati ar Gapusinezed. Aotreet e voe dezhi dougen kleizennoù ar Basion da Wener ar Groaz 1697.

- Merzherezed santel Kêr Orange, anezho 32 leanez eus rannbarzh Avignon, lakaet d'ar marv e 1794. Barnet d'ar marv dre m'o doa "c'hoantaet diskar ar Republik dre an diboellkredouriezh hag ar vrizhkredoureizh" diouzh o barnidigezh e tiskouezhjont feiz ha kalonegezh dreistnaturel betek an dibennerez.
- Hiziv e lider sant Eosten Zhao Rong, ar c'hentañ beleg sinat marvet evel merzher e 1815, hag e 119 kompagnun, hag ivez holl ar verzherion lakaet d'ar marv e Bro-Sina etre 1648 ha 1930, en o zouez beleion, leaned, liked ha bugale lakaet d'ar marv in odium fidei, bet santelezet holl war un dro d'ar 1 a viz Here 2000 gant ar pab Yann-Baol II.
- E Breizh, er Vvet kantved, sant Kiriav, penitiour e Plounerin, keneil sant Kemev, eskob marteze.--
- En Iwerzhon, sant Garvan, manac'h, a savas un iliz a zeuas da vezañ Cill Garbháin e-kichen Ciarrai.
- D'an 9 a viz gouere 1900, e Sina, e rannvro Shanxi, merzherenti santez Mari a Santez-Natalia, Janed-Mari Guerquin (Gwerken) eus he anv plac'h, ha santez Mari a Sant-Just, Anna-Frañseza Moreau eus he anv plac'h, a-gevret gant pemp leanez all eus Frañsezadezed Misionerezed Maria Ploufragan ha kristenion da-geñver emsavadeg ar vBoksered. Janed-Mari Gwerken a oa bet ganet d'ar 5 a viz Mae 1864 e Benac'h e Bro-Dreger ha bet eo bet o chom e Pluzuned. Anna-Frañseza Moreau a oa bet ganet d'an 9 a viz Ebrel 1866 e Rodent e Bro-Naoned.

D'an 10 a viz Gouere

- War-dro 164, e Roma, merzherenti ar sent Genver, Felis, Fulub, Silven, Aleksandr, Vital ha Marsial, anezho 7 mab santez Felis. Da vare heskinadeg Marcus Aurelius Antoninus e voent amprouet gant er prefed Publius a reas e seizh gwellañ evit o lakaat da azeuliñ ar fals doueoù. Dre ma talc'hjont d'ar feiz, annouget gant o mamm, e voent lakaet d'ar marv : Genver, dispennet e gorf a daolioù skourjez ; Felis ha Fulub, lazhet a daolioù bataraz ; Silven, taolet eus un uhelenn; Aleksandr, Vital et Marsial, dibennet o zri.
- En IIIde kantved, e Roma, da vare heskinadeg Valerianus, merzherenti ar santezed Rufina ha Seconda. Emañ o c'horfoù e-kichen chapel-vadez Sant-Yann Laterano.
- E 1860, e Damask, ar gwenvidig Emmanouel Ruiz ha e geneiled, anezho pemp beleg ha daou vreur frañsiskan, ha tri breur maronat. Un strollad Turked baraned enep ar gristenion en em riklas er gouent frañsezat, o jahinas betek ar marv.
- En Naoned, e 649, distro da Zoue ene sant Pasker, eskob e Naoned. Gervel a reas sant Ervelen gant daouzek manac'h o tont eus abati Fontenelle evit diazezañ ur manati war enezenn Indr. Eno e tremenas an darn vuiañ eus e amzer o lodennañ buhez ar venec'h.
- E 662, sant Etton, manac'h iwerzhonat, abostolour an Artez hag an dTerascia (Thiérache). Ganet en Iwerzhon war-do 590 en un tiegezh uhelidi ez eas da vanac'h. Goude bezañ beleget ez eas da Roma lec'h ma voe eskobet gant ar pab Marzhin Iañ , gantañ ar gefridi da avielañ an Artez hag an dTerascia. En em staliañ a reas lec'h ma oa gwezhall ur gouloc'h pagan e Fussiau (pe Fuxiau) e Dompierre-sur-Helpe. Avielañ a reas ar gouerion tro-dro. Brudet eo evit e vurzhudoù. Pareañ a reas ur paotr-saout yaouank gant ur skoultrig kelvez. Pedet e vez evel gwarezour al loened-saout pergen.

D'an 11 a viz Gouere

- E 155, sant Pius Iañ , pab. E-doug 15 bloavezh e babelezh, da vare Antonin an Deol, e rankas difenn ar reizhkredenn enep an nevegezh dasparzhet gant Marsion. Anavezet en deus sant Justin. Bez' e vefe breur Hermas aozer Ar Pastor.
- D'an 21 a viz Meurzh 547, distro da Zoue ene sant Benead (Benniged, Binidig), abad Monte-Casino en Italia, savour Urzh ar Veneadiz, uheldad menec'h ar C'Hornôg, da zeiz treuzlec'h e relegoù. Ganet e Nursia en Ombria, edo gant e studioù e Roma pa zilezas ar bed evit mont da benitiour e Subiaco gant ar c'hoant "*da blijout da Zoue hepken*". Diskibled a zeuas davetañ hag e tiazezas manati Monte-Casino. Skrivañ a reas reolenn ar venec'h lec'h ma ro da anaout "*penaos reiñ klod da Zoue e pep tra*". Dre skignadur e reolenn er manatioù niverus a voe savet dre Europa a-

bezh e tegasas berzh da sevenadur kristen ar C'hornôg ken m'eo bet anvet Paeron Europa gant Paol VI e 1964.

- Er VIIvet kantved, ar sent Placidius, merzher, ha Sigisberzh, abad. Diskibl sant Kolomban e savas Sigisberzh ur manati gouestlet da sant Varzhin e Disentis e bro-c'h Grizon war un tamm douar roet dezhañ gant Placidius a reas e soñj lodennañ buhez ar venec'h. Hemañ a voe lazhet avat d'an 11 a viz Gouere 630 gant gouarnour Rhetia enebet ouzh ar manati estren-se. Sigisberzh a varvas e 636 hag a voe sebeliet e-kichen e vignon ha madoberour.

- E 969, santez Olga, intañvez dug-meur Kiev, mamm-gozh sant Vladimir. An hini gentañ eus Ukraina a voe badezet, gant an anv a Helena, e c'houlennas misionerion evit he bro o tegeriñ hent kanttroidigezh pobl Rusia.

- En Xvet kantved, e Bro-C'Hall, merzherenti sant Berthevin, diagon ha merzher. Ganet e rannbarzh Lesawez (Lisieux) en em dennas nepell diouzh Laval da-geñver aloubadegoù an Normaned lec'h ma voe kelenner-ti bugale an aotrou kont. Dre ma tivarc'he lod gant e vertuzioù e voe toullgoafet hag e voe taolet e gorf er stêr a-raok bezañ adkavet ha kehelet gant ar bobl.

- Er bloaz a c'hras 700, e Bro-Loren, distro da Zoue ene sant Hidulf (gl. Hydulphe), eskob ha diazezeur manatioù. Genidik eus Bavaria e oa manac'h da-geñver badeziant santez Odila. Galvet gant eskob Trier e voe eskob-ar-maezioù eno a-raok en em dennañ e manati Moyenmoutier nepell diouzh Saint-Dié er Vôge.

- E Breizh, war-dro 878, sant Emeri, feizvonnour, marvet en abati Redon.

- E hanternoz enez Vreizh (Bro-Skos), e Glenesk (Caithness), war-dro 610, sant Drostan, abad. Da gentañ manac'h beneadat diskibl sant Koulm-Kile (Kolomba) e voe anvet abad Deer e kontelezh Obar Dheathain. Avielañ a reas hanternoz ar vro hag e echuas e vuhez evel penitiour.

- D'an hevelep deiz, Diazeidigezh abati Lanvaaz e Bro-Wened e 1138 ha Treuzlec'h relegoù sant Maloù.

D'an 12 a viz Gouere

- Er Iañ kantved, merzherenti sant Jason, meneget gant sant Paol en e lizher d'ar Romaned (16,21). E levr Oberoù an Ebestel (17,5-9) e lenner e kavas an Abostol hag e geneil Silas bod en e di e Tesalonikê. Hervez an hengoun e vije bet eskob Tarsiz e Silisia hag en dije avielet Kiprenez lec'h ma vefe aet d'an anaon. Hevelebet eo bet ouzh Mnason, keneil feal sant Paol (kv. Ob 21,6), a voe eskob Tamase e Kiprenez, e vro c'henidik.

- Er bloaz a c'hras 700, e Bro-Saoz, ganedigezh en neñvoù santez Mildred eus Thanet, abadez. Merc'h Merewald roue an Angled, ha santez Ermenburg, c'hoar ar santezed Milgid ha Milburg. Desavet e voe e manati Chelles e Bro-C'Hall e wiskas ar sae veneadat e Kêrgent eus daouarn sant Teodor hag e teuas da vezañ abadez Thanet lec'h ma skedas he santelezh.

- E 1073, e manati Passignano e Toskana, distro da Zoue ene sant Yann Gualbert, abad. Goude bezañ pardonet da vuntrer e vreur, dre garantez evit ar C'Hrist, an ofisour firenzat-mañ a wiskas ar sae veneadat. Mennet da ren ur vuhez strishoc'h a baourentez e savas diwezhatoc'h ur gumuniezh e Vallombrosa, e Bro-dToskana, a voe penn-kentañ ur skourr nevez d'an urzh beneadat.

- D'an hevelep deiz, sant Louis Martin, marvet e 1894, ha santez Zélie, e bried, marvet e 1877, tad ha mamm santez Tereza a Lesawez hag o feder c'hoar a yeas holl da leanezed.

- E Breizh, er IVvet kantved, sant Balae, manac'h e Landevenneg, diskibl sant Gwennole, penitiour war venez Pennflour e-kichen Kastellin. Kv Plaoubalae (esk. St-Maloù), Lanvalae (esk. Dol).

- E Breizh, er VIvet kantved, sant Kare, penitiour e Lanvaeleg e Bro-Dreger, keneil ar sent Kiriav ha Kemev, gwarezeur al loened hag ar vugale.

- En Iwerzhon, sant Ultan, manac'h e bro Uladh.

- En Iwerzhon, e 1681, merzherenti sant Olier Ploingcéid (Plunkett), arc'heskob Ard Macha ha primad Iwerzhon. Tamallet e gaou da uheldrubarderezh e grez Cromwell hag ar roue Charlez II e voe krouget dirak an engroez. E gomzoù diwezhañ a voe evit touiñ e oa didamall a vezañ treitout ar roue, pardoniñ d'e enebourion ha tiskleriañ e varve start er feiz katolik.